

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Partisymptiundersökningen (PSU)

Ämnesområde

Demokrati

Statistikområde

Partisymptier

Produktkod

ME0201

Referenstid

2018 maj, november

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	SCB
Kontaktinformation	Avd. Befolkning och välfärd (BV) / Partisymptiundersökningen
E-post	psu@scb.se
Telefon	010-479 50 00

Innehåll

1	Statistikens sammanhang.....	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	3
2.3.1	Urvalsförfarande.....	3
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning	5
2.4.3	Bortfallsuppföljning.....	5
2.5	Bearbetningar.....	6
2.6	Granskning.....	6
2.6.1	Granskning under insamlingen	6
2.6.2	Granskning av mikrodata	6
2.6.3	Granskning av makrodata.....	6
2.6.4	Granskning av redovisning	7
2.7	Skattningsförfarande.....	7
2.7.1	Principer och antaganden	7
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	7
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	10
2.7.4	Röjandekontroll	10
3	Genomförande	10
3.1	Kvantitativ information.....	10
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	11

1 Statistikens sammanhang

Statistiken ger kvantitativ information om partisympatiernas ("bästa parti") fördelning i såväl hela som delar av väljarkåren. Både situationen vid ett visst undersökningstillfälle och förändringar från tidigare undersökningar ska belysas. Dessutom ska resultat "om det vore riksdagsval idag" samt nettoflöden mellan olika partier jämfört både med senaste val och föregående undersökning och röstningsbenägenheten i olika partigrupper skattas.

Genom att riksdagen anslagit medel till SCB har ett alternativ till de politiska undersökningar som mer eller mindre regelbundet genomförs och publiceras av privata undersökningsföretag skapats.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av den undersökning som resulterar i statistik om partisympatiundersökningen. Läs om statistikens kvalitet i kvalitetsdeklarationen som finns tillgänglig på www.scb.se/ME0201, under rubriken *Dokumentation*.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

De statistiska målstorheter som primärt skattas är procentfördelningar av sympatier, exempel *andelen partisympatisörer för parti de olika partierna*, i maj respektive november 2018.

2.2 Ramförfarande

Ramen för undersökningen utgörs av *Registret över totalbefolkningen (RTB)* och rampopulationen består av folkbokförda svenska medborgare som fyller 18 år senast andra söndagen i september aktuellt undersökningsår.

Denna undersökning mäter individers politiska åsikter och är det är individerna själva som är bäst lämpade att besvara frågor kring dessa. Det innebär att observationsobjekt och uppgiftskälla är desamma, det vill säga individer.

Kontaktvägen till uppgiftskällorna är RTB.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Urvalet i PSU består av tre delar – paneler – som var och en är ett slumpmässigt urval från *Registret över totalbefolkningen (RTB)*. Varje panel är med i tre på varandra följande undersökningar. Vid varje undersökningstillfälle är en panel med för första gången, en för andra gången och en för sista gången. Två tredjedelar av urvalet är alltså gemensamt för två på varandra följande PSU.

Varje panel väljs som ett systematiskt urval där alla i ramen har lika sannolikhet att väljas. Innan urvalen dras sorteras RTB efter län, kommun, fastighet, familjeidentitet och familjeställning. Varje panel består av cirka 3 000 individer. Inför majundersökningen kompletteras de kvarvarande panelerna med en ny årgång av "förstagångsväljare". Urvalet betraktas som ett obundet slumpmässigt urval (OSU) av cirka 9 000 individer vid varje undersökningstillfälle.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen del av målpopulationen utesluts från direktinsamling.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

Insamling av data sker sedan 2015 via antingen datorstödda telefonintervjuer eller frågeformulär på webben. Mixed mode (insamling med webbenkät och telefonintervjuer) används för att underlätta för undersökningsspersonerna att svara på undersökningen på det sätt som passar dem bäst samt av kostnadsskäl.

Intervjuerna utförs enligt den intervjublankett och de instruktioner som fastställts för undersökningen. Samtliga deltagande intervjuare får instruktioner om undersökningen, antingen vid ett fysiskt möte eller vid ett möte på distans, genom datorn.

De personer som tidigare inte varit med i undersökningens urval (den nya panelen samt "nya förstagångsväljare") erhåller inför insamlingsperioden ett introduktionsbrev om undersökningen där bland annat syfte och genomförande beskrivs. Brevet innehåller även inloggningsuppgifter till frågeformuläret på webben. Av brevet framgår att SCB efter en vecka kommer att försöka nå dem per telefon om de inte svarar på webben. Det samma gäller för de personer som tidigare varit med i undersökningen men då inte besvarat den. Personer som har deltagit tidigare kontaktas utifrån preferens. De har tidigare fått frågan om de kunde tänka sig att svara via webben vid kommande undersökning. De som svarat ja på den frågan fick inloggningsuppgifter skickade till sig via e-post vid denna undersökning. Samtliga personer som initialt gavs möjligheten att svara via webben bearbetades även per telefon senare under datainsamlingsperioden (förutsatt att de då inte redan svarat via webben). Under fältarbetsperioden skickas det ut påminnelser med inloggningsuppgifter och information om att vi även söker dem per telefon. Påminnelsebrevet skickas via epost eller brev beroende på vilken kontaktinformation vi har.

Fältarbetsperioden för varje produktionsomgång är i regel ca fyra veckor under maj respektive november. Samtliga

undersökningspersoner kan bearbetas under hela insamlingsperioden. För att garantera varje urvalsperson en viss bearbetning har en kontaktstrategi bestämts. Bearbetningen av urvalet ska ske på så sätt att varje urvalsenhet får kontaktförsök vid olika veckodagar och tider. För de urvalspersoner (up) som deltagit i föregående omgång av PSU, samt för de i den nya panelen som har skickat in kontaktuppgifter, finns hjälpinformation om när och på vilket nummer urvalspersonen önskar bli kontaktad. Denna information beaktas vid bearbetningen. Varje urvalsenhet som kan ringas vid fältarbetets start (up:n med minst ett existerande telefonnummer) ska ha minst ett kontaktförsök under de första 10 fältarbetsdagarna. Innan en urvalsenhet får resultatkod 50 "ej anträffad" ska 6 kontaktdagar göras.

I slutet av varje genomförd intervju frågar man de personer som ingår i urvalet även vid kommande undersökning om vilken veckodag och tid på dagen som de önskar att bli kontaktade. Denna information används sedan vid den kommande undersökningen för att i så stor utsträckning som möjligt ringa personer vid en tidpunkt som de själva föredrar. I slutet av intervjuerna frågar man även om personen kan tänka sig att svara på frågorna via webben nästa gång, istället för via telefon, och de som svarar ja på denna fråga får ange en e-postadress till vilken vi vid kommande undersökning kan skicka inloggningsuppgifter.

2.4.2 Mätning

Frågeformuläret består av frågor angående partisympati, röstningssympati samt EU- och eurosympati. Det består även av en del bakgrundsfrågor i synnerhet rörande yrke som sedan kodas om till socio-ekonomisk grupp (SEI) med hjälp av datorstöd. Intervju-såväl som webbformuläret är programmerat så att hopp- och filterfrågor styrs automatiskt.

Information om de slutliga observationsvariablerna och statistikens detaljerade innehåll finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se under *Partisymptiundersökningen (PSU)*.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

För varje undersökningsomgång beräknas objektbortfallet totalt. Det vill säga antalet objekt som inte svarar på undersökningen som en andel av urvalet. Bortfallet redovisas även efter kön, ålder, region, utbildning, inkomst, födelseland samt bakgrund i tabeller under *Rapporter* på www.scb.se/psu.

Mixed mode (insamling med webbenkät och telefonintervjuer) är en del av arbetet för att minska bortfallet. Dessutom gör vi systematiska påminnelser genom brev och e-postutskick för att minska bortfallet.

2.5 Bearbetningar

Frågor om partisvar är öppna och uppgiftslämnaren får ingen hjälp med partialalternativ. I samband med intervju så kodas intervjuaren om partisvaret till en partikod parallellt med intervjun. I webbenkäten fyller uppgiftslämnaren i fritextsvar och dessa svar kodas sedan om till partikoder. Se avsnitt 2.6 *Granskning* för mer information. Information om den imputering som görs finns under 2.7.2 *Skattningsförfarande för målstorheter* då det inte sker i de fysiska data.

2.6 Granskning

Insamlings- och granskningsarbetet pågår parallellt.

De insamlade uppgifterna granskas under insamlingen, samt i aggregerad form efter att insamlingen är avslutad.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Granskning och rättning sker i huvudsak vid uppgiftsinsamlingen genom de logiska kontroller och värdekontroller som finns inbyggda i såväl intervju- som webbgränssnittet. I samband med laddning av svarsdata i tabeller sker ännu en granskningsomgång.

2.6.2 Granskning av mikrodata

Efter avslutad insamling säkerställs att data inte innehåller dubletter och ologiska svar. Även partiella intervjuer går igenom. Vid dubletter används senast inkommen data, vid partiella intervjuer görs bedömning om de ska räknas som intervju eller bortfall.

Samtliga partisvar från webbenkäten står i fritext, varpå en omkodning görs av dessa. Dessa samt fritextsvar på övriga partier från intervjuer granskas för att säkerställa att de kodas på rätt sätt och inte innehåller svar på partier som har egna koder. Vid behov kodas dessa intervjuer om. Majoriteten av fritextsvaren från webbenkäten kodas om automatiskt, men för vissa fritextsvar krävs manuell granskning och kodning.

2.6.3 Granskning av makrodata

Efter att datamaterialet har kontrollerats skapas ett slutgiltigt observationsregister. I detta steg matchas bakgrundsvariabler från SCB:s register på intervjumaterialet och nya härledda variabler skapas.

Innan filen är färdig att analyseras tas det fram frekvenstabeller för alla frågor och härledda variabler för att kontrollera rimligheten och konsistens i resultaten. Dessutom granskas olika mått relaterat till modellantagandet exempelvis konsistens mellan svar, vikter, resultat av viktning och imputering samt och valhandlingsminne. Se Kvalitetsdeklarationen för mer information.

Dessutom följer vi upp svarsmängdens representativitet gentemot populationen.

2.6.4 Granskning av redovisning

Inför publicering granskas allt som publiceras, rapport, statistiknyheten samt tabeller och Statistikdatabasen mot de primära underlagen. Detta görs för att kontrollera att inga manuella bearbetningsfel har uppstått under redovisningsprocessen.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Det antas att bortfallet är slumpmässigt, det vill säga att de svarande i undersökningen kan betraktas som ett OSU från populationen.

Uppgiften om vilket parti man röstade på i senaste riksdagsval utgör den centra hjälpinformationen som används i skattningen av valresultat vid val idag. Vid skattningen av "val idag" antas att de lämnade uppgifterna om röstning vid senaste riksdagsval inte innehåller systematiska fel. I vissa fall kan eller vill respondenten inte uppge vilket parti han/hon röstade på vid senaste riksdagsvalet. Uppgift om röstningsalternativ vid senaste riksdagsval inhämtas vid första intervjutillfället.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Partisymptat fördelningen skattas med hjälp av de svarande i undersökningen enligt,

$$\hat{p}_g = 100 \times \frac{\hat{M}_g}{\hat{N}_g},$$

där:

$\hat{p}_g =$ den skattade procentandelen personer i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen,

$\hat{M}_g =$ det skattade antalet personer i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen,

$\hat{N}_g =$ det skattade antalet personer i redovisningsgrupp g .

Skattningarna, \hat{M}_g och \hat{N}_g beräknas med hjälp av den generaliserade regressionsestimern, GREG, där följande information från den aktuella populationen används som hjälpvariabler,

Antal i:

Region	10 klasser
Kön×Åldersklass	2×6=12 klasser
Utbildning	2 klasser
Utrikes/inrikes född	2 klasser

”Val idag”-fördelningarna, det vill säga resultaten i ett hypotetiskt val vid undersökningstillfället, skattas med en poststratifieringsestimator. Som stratifieringsvariabler används röstningsalternativ vid senaste riksdagsval (2018 var det åtta riksdagspartier, övriga, ”ej röstat” och ”för unga”) samt valkretstillhörighet (10 strata). Sammanlagt är det alltså 11×10 poststrata. Uppgiften om röstningsalternativ i senaste riksdagsvalet inhämtas från första intervjutillfället som intervjupersonen deltagit i PSU.

Varje person i urvalet tilldelas en ”röstningssannolikhet” som bestäms av svaret på en fråga om intentionen att delta i ett hypotetiskt val. En liknande fråga har ställts till ett urval strax före senaste riksdagsval där svaren sedan jämförts med det faktiska valdeltagandet enligt röstlängden. Personer som inte uppgivit vilket parti de skulle rösta på vid val vid undersökningstillfället (röstningssympati) antas komma att rösta på det parti de sagt sig ha störst sympati för (partisympati – ”bästa parti”). Personer, för vilka uppgift fortfarande saknas om röstningsalternativ vid senaste riksdagsval och/eller röstningssympati, fördelas med samma fördelning som de svarande individerna har inom respektive region.

I de fall uppgift saknas om röstningsalternativ vid senaste riksdagsval och vilket parti man skulle rösta på om det vore val idag sker en härledning av dessa uppgifter baserat på individens övriga svar i undersökningen. Personer som inte uppgivit vilket parti de skulle rösta på vid val vid undersökningstillfället (röstningssympati) antas komma att rösta på det parti de sagt sig ha störst sympati för (partisympati – ”bästa parti”).

Personer för vilka uppgift fortfarande saknas om röstningssympati och/eller röstningsalternativ vid senaste riksdagsval fördelas med samma fördelning som de svarande individerna har inom respektive region.

Estimatoren för ett partis andel av väljarkåren i ett hypotetiskt val vid undersökningstillfället är:

$$\hat{p}_k = \frac{\sum_{hi} \frac{N_{hi}}{\hat{N}_{hi}} \hat{M}_{hik}}{\sum_{hi} \frac{N_{hi}}{\hat{N}_{hi}} \hat{M}_{hi}}$$

där

N_{hi} är antalet i region h med röstningsalternativ i vid senaste riksdagsvalet (=poststratum hi) enligt valresultatet.

$\hat{N}_{hi} = \frac{N}{n} n_{hi}$ är en skattning av N_{hi} , baserad på urvalet till PSU, N är

populationsstorleken, n är urvalsstorleken och n_{hi} är antalet i urvalet som tillhör poststratum hi .

$\hat{M}_{hik} = \frac{N}{n} \sum_{s_{hik}} q_j$ är en skattning av antalet i poststratum hi som skulle

rösta på parti k om det vore val idag, q_j är "röstningssannolikheten" för individ j och s_{hik} är de i urvalet som tillhör poststratum hi och skulle rösta på parti k om det vore val idag.

$\hat{M}_{hi} = \frac{N}{n} \sum_{s_{hi}} q_j$ är en skattning av antalet i poststratum hi som skulle

rösta om det vore val idag, s_{hi} är de i urvalet som tillhör poststratum hi .

Blockskattningar, det vill säga andelen som skulle rösta på ett visst block om det vore val idag, erhålls genom en enkel summering av \hat{p}_k för de partier som tillhör blocket.

Skattningarna för valdeltagandet inom de olika partierna beräknas med estimatorn:

$$\hat{d}_k = \frac{\sum_{hi} \frac{N_{hi}}{\hat{N}_{hi}} \hat{M}_{hik}}{\sum_{hi} \frac{N_{hi}}{\hat{N}_{hi}} \hat{N}_{hik}}$$

där $\hat{N}_{hik} = \frac{N}{n} n_{hik}$ och n_{hik} är antalet i urvalet som tillhör poststratum hi och

som uppger att de skulle rösta på parti k om det vore val idag.

Vid skattning av flöden från föregående riksdagsval samt från föregående undersökningsomgång används ett liknande viktningssystem som vid "val idag"-skattningen, men inga imputeringar av partisympati ("bästa parti") görs. Flödena syftar till att skatta nettoflöden i procent av hela väljarkåren.

Vid skattningar av flöden från föregående riksdagsval anges signifikanta nettoförluster respektive nettovinster i procent av samtliga som lämnat uppgift om valt parti i riksdagsvalet 2018, och dessutom om vilket parti man skulle rösta på vid val i maj respektive november 2018.

2018-12-04

Vid skattning av flöden från föregående undersökningsomgång anges signifikanta nettoförluster respektive nettovinster i procent av samtliga som lämnat partisvar eller svarat "vet ej" på frågan om vilket parti man skulle rösta på i val vid respektive undersökningstillfälle.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Ett mått på den slumpmässiga osäkerheten i skattningarna, som i huvudsak beror på urvalsfelet, ges i form av konfidensintervall.

Ett 95-procentigt konfidensintervall för procentandelen personer i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen ges av

$$\hat{p}_g \pm 1,96\sqrt{\hat{V}(\hat{p}_g)},$$

där \hat{p}_g är den skattade procentandelen personer i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen och $\sqrt{\hat{V}(\hat{p}_g)}$ är medelfelet för \hat{p}_g . Medelfelet för den skattade procentandelen för val idag, partisympati, eu- och eurosympati beräknas enligt teorin för GREG-estimatorn, se t.ex. ¹, med de i avsnitt 2.7.2 nämnda hjälpvariablerna för val idag-skattningar respektive partisympatiskattningar.

2.7.4 Röjandekontroll

Röjanderisken i Partisymptiundersökningen bedöms som mycket liten till obefintlig då det är en urvalsundersökning med små urvalsfraktioner. Dessutom är bortfallet inte oväsentligt vilket ytterligare minskar risken för röjande. Värden som baseras på färre än 200 observationer redovisas inte eftersom ett så litet antal observationer ger osäkra skattningar. Även om detta inte görs för att undvika röjande bidrar det ytterligare till en minskad risk för röjande. Ytterligare åtgärder för att minska risken för röjande anses inte nödvändiga.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Urvalet omfattade 8 951 personer i PSU maj och 8 966 personer i november 2018. Insamlingen pågick från den 27 april till den 29 maj samt från den 29 oktober till den 27 november 2018.

¹ Särndal, C.-E., Swensson, B. och Wretman J. (1992). *Model Assisted Survey Sampling*. New York: Springer-Verlag

2018-12-04

Objektbortfallet uppgick till 48,3 procent i maj och 47,3 i november 2018.

Undersöknings omgång	Avböjd medverkan	Förhindrad medverkan	Ej anträffade	Bortfall totalt
Maj 2018	21,6	3,4	23,2	48,3
November 2018	24,1	3,3	20,0	47,3

Se *Partisymptatiundersökningen maj 2018* och *Partisymptatiundersökningen november 2018* under *Rapporter* på www.scb.se/psu för en mer detaljerad beskrivning av bortfallet.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts.